

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Γ' ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΠΟΛΙΤΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΘΕΣΜΟΙ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η ευθύνη του πολίτη και η μικροκοινωνική της διάσταση

Το κείμενο της Ιωάννας Μουτσοπούλου, μέλους της ΜΚΟ Σόλων, είναι δημοσιευμένο (12 Μαΐου 2020) στον ιστότοπο <https://www.solon.org.gr>, προσπέλαση στις 25/8/2022.

Ποια είναι η αναγκαία ευθύνη του σημερινού ανθρώπου και πολίτη, για να αντιμετωπίσει τα αδιέξοδα; Πολλοί θεωρούν ότι αυτή η ευθύνη περιγράφεται κυρίως ή μοναδικά σε επίπεδο μικροκοινωνικό, δηλαδή σχεδόν εξαντλείται στην κοινωνική αλληλεγγύη. Η κοινωνική αλληλεγγύη είναι αναγκαίο μέρος της ευθύνης, αλλά θα έπρεπε να είναι τόσο αυτονόητη, ώστε να μη μας απασχολεί πλέον ως κάτι που πρέπει να κάνουμε, δηλαδή να είναι ήδη πραγματωμένη και να στρεφόμαστε σε άλλα αίτια της κρίσης, πιο σύνθετα και βαθύτερα.

Όταν αντιμετωπίζουμε μία οποιαδήποτε μείζονα κρίση μόνον με τέτοιο μικροκοινωνικό τρόπο, είναι σαν να έχουμε αποφασίσει να παραμείνουμε μέσα στην κρίση, χωρίς να την αντιμετωπίζουμε στο πεδίο των αιτίων της, και να προσπαθούμε απλώς να απαλύνουμε την οδύνη σαν αποτέλεσμα της. Σκεπτόμαστε ότι, εφ' όσον μια τέτοια κοινωνική ανιδιοτέλεια ήταν πάντα ζητούμενο, το να την εκφράζουμε τώρα δείχνει υπέρβαση του εαυτού μας και ότι κάνουμε το μέγιστο δυνατό. Είναι όμως έτσι; Είναι αυτός ο υπεύθυνος πολίτης; Ο καλοσυνάτος άνθρωπος που στην ώρα της κρίσης περιθάλλει κάποιους συνανθρώπους του, μοιράζοντας ελπίδες αλλά χωρίς οράματα, χωρίς θεμελιωμένη γνώση για τα αίτια, χωρίς θέληση να τα θεραπεύσει και χωρίς διάθεση να συμμετάσχει στη διαμόρφωση του μέλλοντος, απλώς ελπίζοντας πως αλληλοβοηθούμενοι θα επιβιώσουμε για να ζήσουμε μετά από μια θαυματοποιό συγκυρία που θα εξαφανίσει τους κινδύνους που μας απειλούν; Αυτή είναι μεγάλη ειρωνεία για τον υπεύθυνο πολίτη.

Απαιτείται το μέγιστο και εμείς μένουμε ικανοποιημένοι ανώριμα με το ελάχιστο. Θέλουμε όμως πραγματικά να είμαστε υπεύθυνοι άνθρωποι; Η υπευθυνότητα προϋποθέτει ύπαρξη και άλλων ανθρώπων που σαν σύνολο απαρτίζουν μεγάλες κοινωνίες, τα κράτη. Στα κράτη ο άνθρωπος είναι πια πολίτης. Ποια είναι η έννοια του υπεύθυνου πολίτη; Να είναι ενεργός και σωστός πολίτης -βέβαια οι λέξεις έχουν τόσο τυποποιηθεί που έχασαν πια το νόημά τους διαστρεβλωμένο σε μια παθητική υπακοή. Φυσικά, η υπαρκτή πολιτική πάντοτε εμποδίζει τους πολίτες να αναλάβουν ευθύνες στο πολιτικό γίγνεσθαι, για να μη

συμμετέχουν στην άσκηση και στον έλεγχο της εξουσίας. Όμως και οι «πολίτες» πάντα επιθυμούσαν διακαώς τον εφησυχασμό στην ατομική τους ζωή, επαφιέμενοι σε έναν φορέα εξουσίας που θα τους απάλλαζε από το συγκεκριμένο βάρος της συμμετοχής στα κοινά.

Πάντως, ενεργός είναι ο πολίτης που ενδιαφέρεται και δρα για τα κοινά και σωστός εκείνος που η δράση του και το κίνητρό του είναι για το όφελος όλων συμπεριλαμβανομένου και του εαυτού του. Ο κάθε πολίτης είναι τρόπον τινά εκπρόσωπος των δικαίων όλων των άλλων. Μια τέτοια προοπτική δεν πηγάζει από κάποιο συναίσθημα ή συμφωνία μεταξύ των ανθρώπων, αλλά από μία προσήλωση στις μεγάλες αξίες. Αυτή η προσήλωση δεν είναι μία ψυχρή κατανόηση της ανάγκης, μία θεωρητική ιδιορρυθμία, αλλά ακριβώς η αναγνώριση της ενυπάρχουσας αξίας στον καθένα και στο καθετί. Γι' αυτό η υπευθυνότητα του πολίτη είναι ένα θεμελιώδες σημείο για την αληθινή δημοκρατία.

Το πρόβλημα της υπευθυνότητας του ανθρώπου ως πολίτη έγκειται στο ότι η ευθύνη αυτή ανιχνεύεται σε διάφορα επίπεδα του δικού του ψυχισμού, τον οποίο όμως ο ίδιος θέλει να αφήσει ανέπαφο. Το κυρίαρχο πρότυπο της ζωής είναι απόλυτα ιδιωτικό, δεν επιδέχεται άλλους στη σφαίρα επιρροής του, εκτός αν είναι για το ίδιο αναγκαίοι. Ενώ, αντιθέτως, η προσοχή στο πολιτικό και κοινωνικό γίνεσθαι απαιτεί αποκέντρωση από τον εαυτό όπως προσδιορίζεται ως τώρα και ένα διαφορετικό πρότυπο, ένα όραμα για τον ίδιο τον άνθρωπο πέραν των κοινωνικών ειδώλων. Χωρίς μια έναρξη τέτοια δεν είναι δυνατή μια τέτοια υπευθυνότητα. [...]

A3. (μονάδες 25)

Σε μία ομιλία στους συμμαθητές σου στο πλαίσιο συζήτησης με θέμα την ορθή πολιτική στάση στην εποχή μας αναπτύσσεις τα χαρακτηριστικά του υπεύθυνου πολίτη και εξηγείς για ποιο λόγο είναι αναγκαίο να τα διαθέτουν αυτά τα χαρακτηριστικά οι σύγχρονοι πολίτες. Μπορείς να χρησιμοποιήσεις στοιχεία από το κείμενο και από την εμπειρία σου. (250 λέξεις)

Μονάδες 25

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΤΙΤΟΣ ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ (1928 -)

ΜΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΑΣΗ

Το ποίημα του Τίτου Πατρίκιου ανήκει στη συλλογή «Αντικριστοί καθρέφτες» (1988), βρίσκεται στο βιβλίο Ποιήματα IV (1988– 2002), εκδ. Κέδρος, Αθήνα: 2007.

Η αηδία δεν είναι στάση πολιτική
το ξέρω, το 'χω πει τόσες φορές σε τόσους,
ποτέ δεν οδηγεί στη δράση.
Είναι όμως μια αίσθηση πραγμάτων
σου επιτρέπει με τη γεύση με τη μυρουδιά
να καταλάβεις σε ποιο σημείο βρέθηκες
πού σ' έφεραν οι επιταγές των άλλων
κι οι αρχικές δικές σου συναινέσεις.

B3. (μονάδες 25)

Ποια είναι η μη πολιτική στάση που κατακρίνεται στο ποίημα; Για ποιο λόγο είναι μη πολιτική, σύμφωνα με την ποιητική φωνή; Συμφωνείς με την άποψη αυτή; (150 λέξεις)

Μονάδες 25